Борис Харчук — співець отчого краю

(95 років від дня народження)

Рекомендаційний список літератури

Борис Микитович Харчук народився 13 вересня 1931 р. в с. Лозах, що на Тернопільщині, у селянській родині. Навчався в Кременецькому ліцеї, у Полтавському педагогічному інституті. Працював журналістом, науковим співробітником, редактором журналів.

Свій шлях у літературу він починав як поет і навіть підготував до друку збірку поезій, але відмовився від цього наміру й перейшов на прозу. Над чотиритомним романом «Волинь» (1959—1965), що приніс йому славу непересічного письменника, Борис Харчук працював майже 6 років. Він був одним із перших, хто у 80-х роках ХХ століття звернувся до теми УПА.

Повість «Вишневі ночі» про боротьбу проти радянської влади вперше була опублікована у журналі «Київ» 1989 року, а у 1992 році відбулася її екранізація. Загалом письменник створив майже 20 романів і повістей, чимало оповідань та новел, у тому числі й для дітей. Пишучи для них, намагався у творі ставити запитання з розряду вічних: що є людина? Що є світ? Звідки прийшли ми і куди йдемо? А це зумовлювало вводити в жанрові рамки повістей казку-притчу з глибоким підтекстом.

Передчасна смерть не дала письменнику змоги завершити і випустити у світ низку творів. Деякі з них були опубліковані лише в журналах, а деякі так і залишилися в шухляді стола. Під олівцем цензури зникали шматки живого тексту, перекроювалися розділи, уривалися діалоги героїв і монологи автора у тих його творах, що все ж таки пробивалися до читача. Передбачаючи це, Борис Харчук говорив**: «*Усе чесне, якщо воно добре зроблене, неодмінно з'явиться на люди. Такий закон, і він не залежить від чиєїсь волі».*** Так відбулося з романом «Межі і безмежжя», який письменник написав у 1966 році, а виданий був лише через 20 років, уже після його смерті. Серед інших творів, котрі не могли з'явитися за життя автора і були опубліковані після «перебудови, повість «Мертвий час» (1987), начерки роману «Плач ненародженої душі» (1980-ті роки), ціла низка оповідань та новел. Із запланованого при житті письменника 4-томного видання, у 1991 році з'явилося лише два.

Твори Бориса Харчука перекладені польською, угорською, білоруською, вірменською, таджицькою, англійською, німецькою, іспанською й іншими мовами.

Своїми художніми творами і своєю безкомпромісною поведінкою Борис Харчук наближав проголошення незалежної української держави.

Джерело:

https://osvita.ua/school/biography/89371/#google_vignette

1. Харчук, Б. Волинь : роман / Б. Харчук. — Київ : Молодь, 1966. — 384 с.
2. Харчук, Б. Вишневі ночі : три повісті про любов і зраду / Б. Харчук. — Тернопіль : Джура, 2009. — 188 с.

3. Василишин, Н. Тарас Шевченко в рецепції Бориса Харчука / Н. Василишин // Тарас Шевченко і Кременеччина : літературно-мистецький альманах / ред.-упоряд. Т. Сеніна. — Тернопіль : ТОВ «Терно-граф», 2024. — С. 53—65.
4. Гром'як, Р. Борис Харчук — родом і серцем з Волині / Р. Гром'як // Література золотого вересня: літературно-критичний нарис. — Київ : Радянський письменник, 1989. — С. 228—250.
5. Засенко, П. Борис Харчук : 1931—1988. Письменник / П. Засенко // Визначні постаті Тернопілля: біографічний збірник / уклад.: О. Бенч, В. Троян. — Київ : Дніпро, 2003. — С. 206—207.
6. Щербак, Л. Харчук Борис Микитович / Л. Щербак // Тернопільський енциклопедичний словник у 4-х т. / редкол.: Г. Яворський [та ін.] — Тернопіль : Видавничо-поліграфічний комбінат «Збруч», 2008. — Т. ІІІ : П—Я. — С. 543.
7. Ярмиш, Ю. Всупереч життєвій правді: З приводу останніх творів для дітей Бориса Харчука , Ю. Ярмиш // Тернопілля' 95 : регіональний річник / упоряд.: Б. Куневич, М. Ониськів. — Тернопіль : Збруч, 1995. — С. 372—375.

8. Василишин, О. Історія одного літературного побратимства: Борис Харчук та Іван Гнатюк / О. Василишин // Дивослово. — 2016. — № 9. — С. 52—54.
9. Василишин, О. «Письменник» — це сумління народу / О. Василишин // Вільне життя. — 2006. — 23 верес. — С. 4.

10. Мельничук, Б. «Все життя його цькували й шарпали» : [Борис Харчук] / Б. Мельничук // Вільне життя плюс. — 2019. — 30 серп. — С. 6.
11. Мельничук, Б. «Наче ж нема ніяких заборон...» : 85 років від дня народження Бориса Харчука / Б. Мельничук // Вільне життя плюс. — 2016. — 9 верес. — С. 6.
12. Назар, М. Межі та безмежжя творчості Бориса Харчука / М. Назар // Вільне життя плюс. — 2021. — 17 верес. — С. 6.
13. Ониськів, М. «Спрага» Бориса Харчука / М. Ониськів // Вільне життя плюс. — 2008. — 30 січ. — С. 2.
14. «Художні обрії» Бориса Харчука : у Тернопільському обласному краєзнавчому музеї відкрито виставку «Художні обрії», присвячену 90-річчю від дня народження письменника та журналіста Бориса Харчука // Свобода. — 2021. — 15 верес. — С. 3.
15. Черемшинська, Р. Велеснів і «Планетник» : до 85-річчя від дня народження Бориса Харчука / Р. Черемшинська // Вільне життя плюс. — 2016. — 7 жовт. — С. 5.

Підготувала Водюк Н. П., 2026 р.